

**Унищожителният модел на
„преводаческия бизнес“ - унищожител
на преводачи
(27.09.2014)**

Национално представително проучване на НЦИОМ по поръчка на МОМН,⁹⁵ осъществено през 2010 г. сред младите хора в областта на професионалното ориентиране и реализация показва (стр. 40), че професията преводач е една от най-малко предпочитаните професии у нас - предпочитанието към нея през 2005 е 0.80%, а през 2010 е намаляло на 0.40%. Дадените показатели дори са общо за предпочитанието към професиите преводач и консултант, което ще рече, че предпочитанието само към професията преводач е още по-малко. За сравнение, от подобен порядък е предпочитанието към професиите сутенър, мутра и наркопласър - през 2005 то е 0.40%, а през 2010 е дори малко по-високо: 0.50%.

Ако предпочитанието към професиите сутенър, мутра и наркопласър е толкова малко, можем да намерим обяснение във възпитанието и морала на хората. Тези професии по начало са „презрени“ и се смятат за престъпни, обществото като цяло ги заклеява

95 <http://www.strategy.bg/FileHandler.ashx?fileId=1985>

и те нямат законен статут. Съществуват все пак, и то не без съдействието на държавата, по-точно - на политиците.

Положението с професията преводач, въпреки че тя не е незаконна, е подобно. Обаче тук ако потърсим обяснение с възпитанието и морала на хората, мнозина ще се възпротивят и ще кажат, че не е неморално да си преводач, а напротив. Това е професия, която изисква висок морал и е свързана с голяма отговорност.

Защо, все пак, професията преводач е толкова „презряна“ и предпочитанието към нея - толкова ниско? Основната причина, според мен, е в липсата на мотивация у младите хора да стават преводачи. Близо 20 години както по света, така и у нас, Интернет властва над средствата за комуникация и пуска все по-дълбоки корени в обществените и лични взаимоотношения. Наред с лавините от дезинформация, младите и способни да се ориентират хора откриват и огромно количество полезна информация. Благодарение на тази информация те разбират истината за положението на преводачите не само у нас, но и по света.

А преводачите са предимно безправни и изключително нископлатени, работят нещо друго и в свободното си време поприпечел-

ват някой друг лев на черно, като превеждат за две-три или повече агенции, с които обикновено нямат никакви официални (още по-малко трудови) отношения. Освен това, приходите от преводи са малки, нередовни и несигурни. С тях е трудно да издържаш себе си, камо ли семейство с деца.

Късметлиите в тази професия са малко на брой, те образуват един самодостатъчен елит, който гледа отвисоко на „чернороботниците“ на агенциите. Повечето от тези късметлии са всъщност собственици на такива агенции, някои от тях членуват в т. нар. „преводачески съюзи“, които от своя страна са също големи агенции. Част от късметлиите са университетски преподаватели, но и те си имат нещо като кооперации.

Та този елит от няколкостотин собственици на агенции, още толкова привилегировани преводачи и хиляди непреводачи, въртящи „преводачески бизнес“, е изградил един унищожителен модел на този бизнес, в който няма място за квалифицирани и независими преводачи с опит, отговорност и морал.

Този модел е прост и функционален, но съществува единствено с негласната благословия на политическия елит, например в лицето на външното министерство, министерството на правосъдието и т. н. Той се състои в

следното: регистрира се фирма (ЕТ, ЕООД, ООД и др.), в дейностите ѝ се вписва „преводческа дейност“ или някаква подобна формулировка, прави се списък с преводачи, сключва се „договор“ с външно и се пуска лъжлива реклама, че фирмата е „лицензирана“ от МВнР. След това привличането на клиенти е лесно: „Ние сме лицензирани, правим преводи на всички езици!“ и т. н. Понякога лъжите в рекламата могат да бъдат малко по-скромни: „Правим преводи на 30 (50, 100) езика!“

Една съществена черта на гореописания модел на „преводческия бизнес“ е, както споменах, липсата на наети на трудов договор преводачи. Това прави структурата на фирмата от този тип абсолютно семпла и „изчистена“ от всякакви излишни натоварвания. Няма голям личен състав, не се плащат огромни суми за осигуровки, няма разходи за усъвършенстване и допълнителна квалификацията на персонала и други „облаги“ за служителите, понеже тези „служители“ са всъщност само имена от някакъв списък, а не личен състав на фирмата.

Този семпъл модел е залегнал дори в един вече прочут стандарт за „преводческите услуги“, т. нар. EN 15038. В този стандарт от кумова срама обаче се споменават „човешките ресурси“ на агенциите. Разбира се, в

тълкуванията на сертифициаторите и одиторите те просто се премълчават, а ако ги попиташ, ще ти кажат, че е важна квалификацията, а не договора между агенцията и преводача! А квалификацията на преводача според този стандарт може да бъде и никаква...

След всичко това какъв стимул имат младите хора да стават преводачи? Далеч по-лесно е да си регистрираш фирма, да получиш „лиценз“ (чрез привиден договор с външно) и да завъртиш печеливш бизнес, без да наемаш абсолютно никакъв персонал! Майната ѝ на конкуренцията! Нъл тъй?